

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU İSTANBUL DEKLARASYONU

Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu, “Afrika’da Güvenliğin Geleceği ve Türkiye” ana teması ile “Geleceğin Güvenliği” başlıklı **İstanbul Güvenlik Konferansı** alt etkinliği olarak TASAM Afrika Enstitüsü ile Millî Savunma ve Güvenlik Enstitüsü (MSGE) koordinatörlüğünde İstanbul’da Elite World Europe Otel’de **08-09 Kasım 2018** tarihinde icra edilmiştir.

Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu’na çeşitli ülke ve bölgelerden, farklı alan ve sektörlerden geniş bir konuşmacı ve protokol katılımı sağlanmıştır. Gana, Senegal ve Tanzanya’nın Bakan düzeyinde katılımı ile temsil edildiği Forum’da, çok sayıda Afrika ülkesinden diplomatik temsilciler ve Bakanlık delegasyonları da yer almıştır. Gana Ulusal Güvenlik Bakanı Bryan ACHEAMPONG, Senegal Silahlı Kuvvetler Bakanı Augustin TINE ve Tanzanya Devlet Bakanı Issa Haji USSI’nin de Protokol Konuşu olarak bulunduğu Forum’da yerli/yabancı uzmanlar, akademisyenler ve diplomatlar tarafından konuşma ve sunumlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye ve Afrika’dan ilgili otoriteler de Forum’da temsil edilmiş, tüm oturumlar kurumsal olarak takip edilmiştir.

“Afrika Kaynakları ve Güvenliğinde Çok Boyutlu Rekabet”, “Küresel “Militarizasyon ve Afrika’nın Savunma Politikaları” ile “Türkiye-Afrika İlişkilerinin Yeni Aşaması: Savunma ve Güvenlik Ortaklığı” başlıkları altında üç oturum gerçekleştirilen Forum’da uluslararası güçlerin başlıca rekabet alanı haline gelen Afrika’nın öz savunması ve güvenliği için alınması gereken tedbirler ile savunma ve güvenlik parametreleri başta olmak üzere Türkiye - Afrika ilişkilerinin çok boyutlu gelişimine yönelik yol haritaları mütalaa edilmiştir.

Forum çerçevesinde, ilgili otoriteler ve kamuoyunun dikkatine sunulmak üzere öne çıkan tespit ve öneriler aşağıdaki gibidir:

1. İlki düzenlenen **Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu’nun** ilgili alanlarda Afrika’nın geleceğine yönelik çözüm odaklı ve disiplinler arası bir “platform ve ağ” teşkil ederek sürdürülebileceği yönünde güçlü bir ortak kanaat oluşmuştur.
2. Güvenlik kavramının, ülkelerin jeopolitik hedefleri çerçevesinde farklı anlamlar kazandığı bu süreçte savunma sanayiinin; siyasi, iktisadi ve toplumsal kalkınma perspektiflerinin “aşırı rekabetçi” bir görünüm kazanmasında önemli bir etkiye sahip olduğunun farkındalığıyla hareket edilmelidir.

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

3. Gerek gelişim düzeyleri farklı Afrika ülkeleri arasında gerekse Kıta ile ilişkilerini geliştirmekte olan ülkeler arasındaki ilişkilerde gözlemlenmesi mümkün olan söz konusu etkinin barış ve istikrarı önceleyen yumuşak güç nitelikli politikalarla dengelenmesi son derece önemlidir.
4. Afrika ile diplomatik ilişkiler geliştirmiş ülkelerin; ilişkilerini, söz konusu denge politikalarından daha etkili sonuçlar almak üzere savunma, güvenlik ve hatta uzay teknolojisi parametrelerini içerecek şekilde stratejik bir düzeye taşımaları zaruridir.
5. Ülkeleri savunma kapasitelerini geliştirmeye yönelten gerek doğal gerekse yapay tehditlere karşı; savunma sanayiinin lokomotifi niteliğindeki bilişim sektörü ve özel olarak uzay endüstrisi, teknolojik kalkınma politikalarının odağına çekilmelidir.
6. Afrika kaynakları üzerindeki rekabete Batılı ülkelerin yanı sıra BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti) grubu ülkelerinin de dâhil olmasının Kıta'daki denklemleri değiştirme potansiyeli dikkatle incelenmelidir.
7. Afrika'daki Kuzey-Güney işbirliğine karşı adeta bir alternatif olarak gelişme eğilimindeki Güney-Güney işbirliğinin Kıta'daki yeni aktörlerin ticari ve siyasi faaliyetleri bağlamında müzakere kapsamında tutulması şarttır. Bu çerçevede, özellikle ABD, AB ve başta Çin olmak üzere BRICS grubunun kıtadaki çok boyutlu ve uzun vadeli faaliyetleri dikkatle gözlemlenmelidir.
8. Afrika ülkelerinin benzerlikleri yanında farklılıklarının oluşturduğu jeopolitik panorama, bu ülkelerin hem entegrasyonu hem de çatışma potansiyelleri açısından son derece önemli veriler barındırmaktadır. Gerek Kıta-içi gerekse uluslararası savunma ve güvenlik stratejilerinin; Afrika'nın bu niteliklerini istismar etmeyecek şekilde ve öncelikle Kıta lehine kazanım olarak değerlendiren bir yaklaşımla belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bu çerçevede, Afrika ülkelerinin özellikle güvenlik ve enerji alanında ortak vizyonla hareket etmeleri ve ayrıştırıcı söylemlerden kaçınılması, Kıta'nın bir bütün hâlinde ve makro iktisadi temelleri sağlam bir kalkınma hamlesi geliştirebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.
9. Çin'in Afrika'daki savunma, güvenlik ve ticari amaçlı yatırımları, Afrika güvenliğinin geleceğini etkileyen ana faktörlerdendir. Bu nedenle, uluslararası siyasi dengelerin değişim yönü ve Çin'in bu denklemde üstlendiği dinamik konum gözden kaçırılmamalıdır. Zira Çin, bir perspektife göre, Afrika ile diplomatik bağlarını ve altyapı yatırımlarını güçlendirmekle kalmayıp "Afrika elitlerinin yeni neslinin eğitiminde" de söz sahibi olma eğilimine girmiştir. Çin'in Afrika'da on yıllar içinde milyonlara ulaşan diasporasının bu eğilime katkısı araştırılmalıdır.
10. Tarihsel coğrafyasında ve bölgesel ilişkilerinde etkisi giderek artan Türkiye'nin; özellikle sosyopolitik ve sosyoekonomik açılardan hem bölgesinde hem Afrika'da daha etkili sonuçlar elde edebilmek üzere Kıta'da güçlü bir Türk Diasporası oluşturması elzemdir. Bu hususun bütün boyutlarıyla dış politika ve kamu diplomasisi gündemine taşınması, Afrika ülkeleriyle gerek güvenlik gerek ticaret alanında daha güçlü ilişkiler geliştirilebilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

TÜRKİYE - AFRIKA SAVUNMA GÜVENLİK VE UZAY FORUMU

11. Doğu Afrika'da savunma ve güvenlik başta olmak üzere çeşitli anlaşmalara imza atan Türkiye; Savakin Adası üs girişimi, Cibuti Ticari Üssü ve Somali'deki askerî üssü ile Bölge'de güvenliğin sağlanması, barış ve istikrarın oluşması için önemli bir katkı yapmaktadır.
12. Afrika kapsamlı uluslararası askerî stratejilerin Kıta'daki bölgesel güvenlik krizlerini beslediği yönündeki kaygılar dikkate alınmalıdır. Zira Afrika'nın askerî kapasitesini gereği gibi güçlendirememesinin aşırı müdahaleci ve yeni sömürgeci eğilimlere zemin hazırladığı yönünde görüşler mevcuttur. Kıta kaynaklarını kontrol altında tutmak üzere, ABD'nin AFRICOM aracılığıyla doğrudan ve AB'nin ise Sahra Altı Afrika'da ve Fransa öncülüğünde G5 Sahil gücü aracılığıyla dolaylı olarak, bu zemini kullanma eğiliminde olduğu düşünülmektedir. Bu durumun, Kıta ile ilişkilerini yumuşak güç perspektifiyle derinleştirmeye çalışan Çin ve Türkiye gibi nüfuz sahasını genişletmekte olan ülkelerin dış politika tarzlarını nasıl etkilediği incelenmelidir.
13. Mülteci meselesinin da başlıca nedenlerinden olan kalkınma ve güvenlik sorunlarına yönelik ve fakat yapısal uyumu önceleyen politikaların ters etki yaparak siyasi ve iktisadi krizleri besleyip beslemediği sorgulanmalıdır.
14. Sosyoekonomik dönüşüm güvenlikten bağımsız olmadığı gibi; bilim, teknoloji ve inovasyondan da bağımsız değildir. Böyle bir dönüşümün eşliğindeki Afrika'nın bu üç alandaki teknik gelişmelerin bir sonucu olan uzay endüstrisine yönelik ve Gündem 2063 kapsamında bir yol haritası mevcuttur. İlgili alanlarda yerel kapasitenin geliştirilmesini öngören bu hedef Afrika'nın sorunlarına ilişkin çözüm bağlamında desteklenmeli; gerekli kurumsal ve bilişsel tedbirler alınmalıdır. Bu kapsamda, bilişim ve uzay araştırmaları alanında Kıta'nın gelecek vizyonu ile uyumlu ve karşılıklı kapasite gelişimine katkı sağlayacak stratejik nitelikli yeni projeler geliştirilmesi zaruridir.
15. Türkiye'nin son dönemde savunma sanayiinde yapmış olduğu atılımlar olumlu yöndedir. Türkiye'nin savunma sanayiinde sahip olduğu tecrübe ve birikim Afrikalı ülkelerle yapılacak işbirlikleri yoluyla paylaşılmalıdır.
16. Afrika'nın farklı ülkelerinden bakan, bürokrat, asker ve delegasyonlar seviyesinde katılım sağlanan **Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu** Türkiye'nin Afrika vizyonunu başarılı bir şekilde aktarmış olması bakımından önem arz etmektedir. Türkiye'nin Afrika'yla olan ekonomi, tarım, eğitim, savunma alanlarındaki işbirliği, uzay ve bilişim alanlarında da sürdürülmelidir.
17. **Türkiye - Afrika Savunma Güvenlik ve Uzay Forumu** çerçevesinde öne çıkan tüm bu tespit ve öneriler küreselleşme olgusunun olumlu/olumsuz etkileri göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Söz konusu olgunun gerek Afrika ülkeleri arasında gerekse üçüncü taraflar ile başta ticaret, ekonomi ve savunma olmak üzere tüm sektör ve alanlarda geliştirilen ilişkilere olumsuz etkilerine karşı gerekli tedbirler alınmalıdır.

11 Kasım 2018, İstanbul